

Ήθη κι έθιμα της Κύπρου (Πάσχα – Χριστούγεννα)

Εργασία στα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος:
Κύπρος-Ελλάδα-Ομογένεια: εκπαιδευτικές γέφυρες

Από την μαθήτρια του 6^{ου} Γυμνασίου Αχαρνών
Φουσεκή Ελισάβετ

(με την επιμέλεια των καθηγητών: Ρίζου Γ. & Σεμένογλου Απ.)

Αθήνα, 2019

Ήθη κι έθιμα της Κύπρου

Χριστούγεννα

Τις παραμονές των Χριστουγέννων όλες οι γυναίκες της Κύπρου ζυμώνουν ψωμιά που τα ονομάζουν «γεννόπιτες>», τα γνωστά δηλαδή χριστόψωμα. Είναι στρογγυλά ψωμιά που στη μέση έχουν ένα μεγάλο σταυρό, φτιαγμένο με λωρίδα από ζυμάρι, ενώ στα τέσσερα τμήματα που σχηματίζονται από το σταυρό φτιάχνουν διάφορα σχέδια, με πιο συνηθισμένο τη φοινικιά.

Μέχρι πολύ πρόσφατα, η κάθε οικογένεια το καλοκαίρι στα χωριά της Κύπρου αγοράζει από ένα μικρό χοίρο τον οποίο τρέφουν οι ίδιοι με αγριόχορτα, κριθάρι και νερό. Έτσι τα Χριστούγεννα ο χοίρος είναι έτοιμος για σφαγή. Τρεις μέρες πριν τα Χριστούγεννα σφάζουν τον χοίρο, τον καθαρίζουν και τον κόβουν σε κομματάκια. Αν ο καιρός είναι βροχερός κρεμούν τα λουκάνικα και άλλα είδη ψηλά μέσα στο τζάκι για να ψήνονται σιγά-σιγά. Αν υπάρχει όμως ηλιοφάνεια τα βγάζουν έξω στον ήλιο. Για να μην τα πειράζουν οι καλικάντζαροι τους βάζουν πάνω κλαδιά ελιάς.

Όπως στην Ελλάδα, έτσι και στην Κύπρο, οι γυναίκες, τις ημέρες των Χριστουγέννων, φτιάχνουν κουραμπιέδες, μελομακάρονα και δίπλες.

Ένα ακόμα γνωστό έθιμο, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, είναι το στόλισμα του Χριστουγεννιάτικου δέντρου. Την παραμονή των Χριστουγέννων τα παιδιά περιμένουν τα δώρα τους από τον Άγιο Βασίλη, ο οποίος τα αφήνει κάτω από το χριστουγεννιάτικο δέντρο.

Το βράδυ της παραμονής της Πρωτοχρονιάς όλοι κόβουν κλαδιά ελιάς και τα ρίχνουν μέσα στο τζάκι. Την ώρα που ρίχνουν το φύλλο λένε τα παρακάτω λόγια:

Αι Βασίλη, Βασιλιά, δείξε και φανέρωσε αν με αγαπά...

Στη συνέχεια λένε το όνομα του ατόμου που θέλουν να μάθουν αν τους αγαπά. Αν το φύλλο καεί με θόρυβο τότε σημαίνει ότι το άτομο που ευχήθηκαν τους αγαπά. Αν όχι τότε το άτομο αυτό δεν τους αγαπά.

Η Βασιλόπιτα είναι το πιο βασικό φαγητό για την Πρωτοχρονιά. Στην Κύπρο, μέσα στην βασιλόπιτα βάζουν ένα κέρμα. Η βασιλόπιτα κόβεται με την εξής σειρά: το πρώτο κομμάτι κόβεται για τον Άγιο Βασίλη. Το δεύτερο κομμάτι κόβεται για το σπίτι. Το τρίτο κομμάτι είναι για τον πιο μεγάλο της οικογένειας. Και τα άλλα κόβονται με τη σειρά της ηλικίας. Όποιος βρει το κέρμα είναι η τυχερή του χρονιά.

Πάσχα

Τις μέρες πριν την Λαμπρή, οι νοικοκυρές στο χωριό κάνουν τον γενικό καθαρισμό του σπιτιού. Μετά ετοιμάζουν τα παξιμάδια τους, καθώς επίσης και τις περίφημες «φλαούνες», ενώ την Μεγάλη Πέμπτη βάφουν τα κόκκινα αυγά, τα οποία θα τσουγκρίσουν μετά την Ανάσταση. Το βάψιμο το αυγών γίνεται με το Λιζάρι (ρίζες από διάφορα φυτά που υπάρχουν στην κοινότητα).

Σάββατο του Λαζάρου

Την ημέρα αυτή, ομάδες με παιδιά, γυρίζουν όλα τα σπίτια του χωριού και ψάλουν τον «Λάζαρο». Οι νοικοκυρές τους δίδουν σαν δώρο φρέσκα αυγά για να τα βάψουν, φλαούνες και χρήματα.

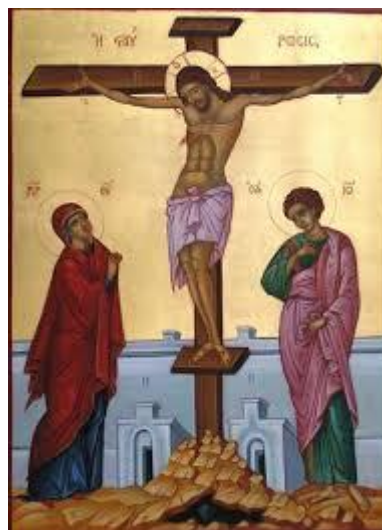
Κυριακή των Βαΐων

Την ημέρα αυτή, οι νοικοκυρές παίρνουν κλωνάρια ελιάς στην εκκλησία, για να μείνουν εκεί μέχρι την ημέρα της Πεντηκοστής, οπότε η ελιά αγιάζεται και θα την πάρουν στο σπίτι τους για το κάπνισμα. Το κάπνισμα πιστεύεται ότι διώχνει κάθε κακό και ζηλοφθονία από την οικογένεια

Μεγάλη Πέμπτη

Οι εικόνες του εικονοστασίου καλύπτονται με μαύρα ρούχα σε ένδειξη πένθους. Το ίδιο βράδυ στήνουν μέσα στην εκκλησία πάνω σ' ένα τραπέζι, ομοίωμα σταυρού με το Χριστό πάνω, ενώ στα δεξιά και αριστερά βάζουν ομοίωμα του αποστόλου Ιωάννη και της μητέρα του Χριστού.

Μεγάλη Παρασκευή

Το πρωί, γίνεται ο στολισμός του επιταφίου από τις κοπέλες του χωριού. Νέες και νέοι ψάλλουν τον επιτάφιο θρήνο, ενώ τρεις κοπέλες ντυμένες μυροφόρες, ραίνουν το Χριστό με μύρα, αρώματα και άνθη. Το βράδυ γίνεται η περιφορά του επιταφίου στους κεντρικούς δρόμους του χωριού. Σ' όλη τη διαδρομή οι νοικοκυρές ραντίζουν τον επιτάφιο με την μερρέχα.

Μεγάλο Σάββατο

Το πρωί, κατά την διάρκεια της λειτουργίας και την στιγμή που ο ιερέας θα πει το «Ανάστα ο Θεός», οι πιστοί θα κτυπήσουν

τους σκάμνους και τα μαύρα ρούχα που καλύπτουν τις εικόνες θα πέσουν.

Γύρω στις έντεκα το βράδυ κτυπούν χαρμόсуна οι καμπάνες, για να καλέσουν όλους τους Χριστιανούς να πάνε στην πιο χαρούμενη λειτουργία της Χριστιανοσύνης.

Έξω, στο προαύλιο της εκκλησίας, είναι αναμμένη η «**Λαμπραζιά**». Τα μεσάνυχτα ο παπάς λέει το «Δεύτε λάβετε φως εκ του ανεσπέρου φωτός», ενώ συγχρόνως βγαίνει από την εκκλησία μαζί με τους ψάλτες για την λιτανεία. Όλος ο κόσμος ανάβει τα κεριά του και τις λαμπάδες του από το Άγιο φως της Αναστάσεως και βγαίνουν όλοι έξω. Εκεί ο ιερέας θα πει τον Καλό Λόγο και το Ευαγγέλιο, ενώ όλοι μαζί ψάλλουν το Χριστός Ανέστη.

Μετά την λειτουργία της αναστάσεως, επιστρέφουν όλοι στα σπίτια τους. Εκεί τσουγκρίζουν τα κόκκινα αυγά, λέγοντας τις ευχές: «**ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ**», «**ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ**». Τρώνε τη σούπα αυγολέμονη ή τραχανά, αυγά και φλαούνες.

Την Κυριακή του Πάσχα στις 10 π.μ. γίνεται ο εσπερινός της Αγάπης. Μετά την λιτανία της εικόνας, οι πιστοί προσκυνούν και πάνε στα σπίτια τους και θα ψήσουν το πατροπαράδοτο «Αρνί στην σούβλα» και θα διασκεδάσουν την μεγάλη ημέρα της Λαμπρής όλοι μαζί. Και το απόγευμα όλοι θα πάνε στην πλατεία του χωριού για να παίξουν τα παραδοσιακά παιχνίδια της Λαμπρής, όπως ζίζιρο, σακουλοδρομίες, γαϊδουροδρομίες, αυγοδρομίες, τράβηγμα σχοινιού και άλλα. Τα παιχνίδια διαρκούν μέχρι και την Τρίτη του Πάσχα.

ΠΗΓΕΣ

- www2.cytanet.com.cy/.../EthimaChristougennonstinKypro.html
- ethimatiskiprou.blogspot.com
- delfinaki-sunset.blogspot.com/.../blog-post_5.html
- pafosnews.com
- diakonima.gr
- thatslife.gr
- praktikesidees.gr
- <http://cyprusvoice.forumup.gr>
- travelstyle.gr